

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Biennii Peripatetici

Complectens Quæstiones Logicales Una Cum Institutionibus Dialecticis Ad Antiquorum Recentiorumque Mentem Resolutas, Nec Non Juxta Modernam Scholarum Peripateticarum Methodum Elaboratas & Explicatas

Kretz, Marquard

Herbipoli, 1749

§. 1. Quid & quotuplex sit differentia, & quo respectu sit tertium universale?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52248](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52248)

§. I.

Quid & quotuplex sit Differentia, & quo respectu sit tertium universale?

324. Dico 1. Differentia ut sic est *prædicatum*, quo unum differt ab alio. Ita Porphyrius, & Philosophi communiter: *Ratio est*, quia differentia est forma sive actus rei; sicut autem juxta commune effatum, *Potentia*, sive *materia confundit*, ita *forma sive actus separat, & distinguit*. Ex hoc advertes tot esse differentias, quot sunt formæ. Hinc

325. Dico 2. *Differentia* (verba sunt Porphyrii) & *communiter*, & *proprie*, & *propriissime* dicitur. *Differentia communis* est accidens, quo unum differt ab alio, aut à se ipso contingenter, ut *Petrus albus à Petro nigro*; *Socrates à se ipso puerò vir factus*. *Propria* est, quâ unum differt ab alio necessariò, vel inseparabili accidente. Sic homo differt per *visibile* &c. *Propriissima* est, quâ unum ab alio essentialiter differt, ut *rationale*. *Propriissima*, servit ad definiendum, & dividendum. *Definitio* enim per genus fit, & differentiam maximè propriam; Genus autem dividitur in suas species per differentias essentielles. *Communis & Propria* ad describendas res, assignandasque dissimilitudines valent. Ex his simul intelliges, quod communis *separabilem*, propria verò & propriissima *inseparabilem* differentiam contineant. Præterea differentia propriissima *ratione muneris* dividitur in *divisivam generis*, & *constitutivam speciei*. *Divisiva generis* est, quæ tanquam

quam pars formalis metaphysica dividit, h. e. contrahit, & determinat genus tanquam partem materialem & indeterminatam ad certam speciem; sic *rationale* determinat *animal* ad esse hominis. *Constitutiva speciei* est, quæ tanquam pars formalis metaphysica & determinans cum genere constituit speciem, ita ut speciei essentialis sit, non autem generi. Sic *rationale* constituit *hominem*. Denique *ratione eorum, de quibus prædicatur*, in genericam & specificam dividitur. *Generica* est, quæ prædicatur de pluribus specie differentibus, ut *sensitivum*. *Specificam* est, quæ de pluribus numero tantum differentibus prædicatur, ut *rationale*. Alii hanc ultimam divisionem sic explicant: *Differentia generica* constituit speciem subalternam, *specificam* infimam.

326. Dico 3. *Differentia, ut est tertium universale, est unum aptum prædicari de pluribus specie, vel numero differentibus in quale quid.* Est hæc definitio desumpta ex Porphyro. Qui tamen *τὸ vel numero* omisit, id quod authores quidam ipsi vitio vertunt; alii verò, quos citat hic P. Lynceus, eum defendunt, & benignè explicant. Quòd posita modò definitio legitima sit, probatur rursus ex eo, quòd conveniat differentię *omni*, scilicet tam genericę, quàm specificę; & *soli*, eoquòd præter differentiam nihil est, quod prædicatur *in quale quid*. Per *τὸ quale* à Genere & Specie distinguitur; per *τὸ quid* à Proprio & Accidente. Prædicari autem *in quale quid*, est prædicari in

S 4

quale

quale essenziale, h. e. in quæstione facta, qualis sit res essentialiter. Convenit autem differentiæ, prædicari *in quale quid*, & non simpliciter *in quid*, quia, licet pars sit essentialis speciei, quam constituit, prædicatur tamen per modum adjacentis, cum sit actus metaphysicus determinans genus ac modificans; modificare autem & determinare munus est formæ adjacentis, & qualitatis. Ex hac ratione differentia ab Aristotele dicitur qualitas, sed essentialis. *vid. dicta n. 295.*

327. *Obj.* Differentia constare nequit genere; hoc enim est ratio conveniendi, differentia autem est ratio disconveniendi; nec constare potest differentiâ, aliàs hæc secunda differentia rursus constaret aliâ, & sic deinceps in infinitum, adeoque non dabitur differentia ultima; ergo definiri nequit. *R. N. ant.* Quoad utramque partem. *Rationem primam D.* Differentia directè cognita est ratio disconveniendi. *C. reflexè cognita. N.* sic enim consideratur ut aliquid prædicabile de aliis, & cum aliis prædicabilibus convenit. *Ad rationem alteram R.* quod differentia definiatur per aliam, quæ sit terminus notior, idque tamdiu, quamdiu termini notiores reperiuntur. Cæterum differentia ultima non inde nomen hoc accipit, quod definiri non possit; sed quod ultimò dividat genus. *Si ais.* Saltem differentia nequit prædicari *in quale quid*; quia aliàs prædicaretur essentialiter, & accidentaliter, substantivè, & adjectivè, quod videtur implicare.

R. D.

R. D. assert. nequit prædicari *in quale quid* conjunctim. N. *in quale* Et quid divisim. C. Prædicari *in quid tantum*, est prædicari essentialiter substantivè; & prædicari *in quale tantum*, est prædicari accidentaliter adjectivè. Verùm prædicari *in quale quid conjunctim*, est prædicari essentialiter, sed per nomen adjectivum, quod certè non implicat, sicut juxtà plurimorum sententiam non implicat, eundem actum esse scientiæ, fidei & opinionis simul, licèt scientia tantum, fides tantum &c. simul esse non possit.

328. Dico 4. Differentia non est tertium universale respectu generis, quod dividit, nec respectu speciei, quam constituit; sed respectu inferiorum generis, aut speciei; h. e. si differentia sit *generica*, erit tertium universale respectu specierum, quas genus sub se continet, ut *sensitivum* respectu *hominis* & *bruti*. Si sit *specifica*, erit tertium universale respectu individuorum speciei, ut *rationale* respectu *Petri* & *Pauli*. *Ratio primi est*: Universale quæ tale superius esse debet respectu illius, respectu cujus est universale; sed differentia, v. g. *rationale*, non est quid superius respectu generis, v. g. *Animalis*, quod dividit, cùm hoc latius pateat, quàm *rationale*; ergo respectu illius nequit esse universale. Adde, quod de tali genere differentia non prædicetur *in quale* quid, sive essentialiter; cùm animali logicè accidentale sit, esse *rationale*. *Hac ipsa est ratio secundi*: Nam *homo*, quem constituit *rationale*,

nale, æquè latè patet, ac ipsum rationale, & convertibiliter cum eo prædicatur. *Ratio tertii est*, quia respectu assignatorum inferiorum est quid superius, & de iis prædicatur ut pars formalis *in quale quid*.

329. *Obj. 1.* Dum differentia prædicatur de specie, v. g. rationale de homine, prædicatur illa in quale quid. *R. Concedo. Infers*, ergo ut universale. *R. N. Illat.* Prædicatur quidem ut pars formalis determinativa essentialis, sed non ut quid superius, igitur nec ut universale. *Si ais:* Dum dico: *Homo est rationalis*, rō rationale non involvit singularitatem; ergo erit universale. *R. D. Conf.* erit universale respectu subjecti, sive hominis, de quo prædicatur. *N.* respectu hujus & illius rationalis. *C. Si inferas.* Ergo differentia universale quoque est respectu suorum inferiorum, quod videtur esse contrà conclusionem. *R. D. illat.* Est universale secundum, sive species respectu suorum inferiorum. *C.* Est universale tertium respectu suorum inferiorum. *N.* Nimirum rationale respectu hujus, & illius rationalis prædicatur *in quid completè*, adeoque ut species; hinc autem non agitur de specie, sed de tertio universali, quod *in quale quid* prædicatur.

330. *Obj. 2.* Differentia tantum respectu generis superioris prædicatur in quale; nam huic tantum adjacet: Sic *rationale* adjacet *animali*, non autem *Petro*, cui essentialis est; ergo tantum respectu generis prædicabilis est ut diffe-

differentia. R. N. ant. cum ejus probat. Nam hæc prædicatio: *Animal est rationale*, non ad tertium, sed ad quintum universale, sive ad accidens refertur. Deinde rationale adjacet etiam Petro, quia animali alteri comparti, quæ est in Petro, adjacet. *vide etiam dicta n. 327.*

331. *Observa I.* Divisio, quâ animal dividitur in rationale & irrationale, non est divisio generis in suas species, sed subjecti in sua accidentia; quia nostro concipiendi modo animali per accidens est, quòd contrahatur ad rationale, aut irrationale. Nec benè dicitur genus dividi in suas differentias, sed per differentias in species. II. *Differentia infima, sive atoma, & subalterna, sive media* non constituunt duo universalìa specie logicâ distincta; eoque eundem habeant prædicandi modum, scilicet *in quale quid*. Est autem *differentia atoma*, quæ non habet differentiam infrâ se, & cum specie atoma convertitur. *Differentia subalterna* est, quæ mediat inter supremam, & infimam, & convertitur cum specie subalterna.

§. II.

An Differentia inferior formaliter includat superiorem, vel genus, quod dividit?

332. *Nota.* *Differentia inferior* est prædicatum differentiale paucioribus commune, ut *rationale* commune solis hominibus. *Superior* est prædicatum differentiale pluribus commune, ut *sensitivum*, quod & hominibus & brutis convenit. Prætereà extrâ controversiam est,

est,